

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold.,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opraviništvo sta v Alojznicí.

Petje v šoli.

(Dalje in konec.)

Razen tega, kar je bilo že prej omenjeno, da se imajo vaje sploh piano peti, je najvažniši moment razširjanje obsega glasov (die Erweiterung des Stimmumfanges). Ako gremo v šolo, in čemo otroke navaditi kako pesem po posluhu, recimo cesarsko pesem, zapazimo, da nižje glasove vsi lepo zapojejo; kar je pa čez kvinto, bo večina golčala, in le nekateri, ki so od narave bolj obdarjeni, dosegli bodo tudi visoke glase. Ko sem jaz pervikrat v pevsko šolo stopil, in je prejšnji učitelj petja (za silo) velel otrokom peti, nastalo je tako vpitje, da mi je bilo, kakor Nemeč pravi, res „unheimlich zu Muthe“. Kadar zdaj pojemo, je ta ura meni in učencem najprijetnaša. Toraj: Obseg glasov se more le polagoma razširiti. Učitelj, ki začne kar s pevanjem cele skale, nima zdravih nazorov. Treba se je deržati načela, ki ne bo nikdar overženo: od enega glasu srednje lege **f** ali **g** naj se začne, in glase gori ter doli polagoma razvija. Človek bi mislil, kaj bom vadil en glas, tega že znamo; toda počasi! Eno uro je zadosti opraviti pri malih, da se navadijo prav sopsti, jezik mirno deržati, usta dovolj odperta imeti, lahno glas začeti in končati itd. Drugo uro in še več potov se te vaje ponavljajo. Koliko časa in paznosti je zopet treba, da se otroci navadijo samoglasnike lepo izgovarjati in le ná-nje peti, soglasnike pa urno in oestro izgovarjati. Tudi perve pojme o taktu vcepimo s tem enim glasom, ker ga deržimo manj ali več časa; v raznih časovnih oddelkih ga zapojemo en- ali večkrat, tudi s prenehljaji — pavzami. Tako se dete polagoma vpelje v glasbeno vednost, in če je poduk živ, radostno bode slušalo; to tem več, ker vsaka ura kaj novega prinese.

Ta vestnost pri razširjanji glasov je na mestu pri malih začetnikih, kakor jih imamo v najnižjem razredu. Jaz sem včasih mislil, kaj so nam naložili petje za prvi razred, saj otroci še sedeti ne znajo. Res, ko bi človek koj s „Slavčekom“ stopil pred klopi pervega razreda, obupal bi nad vsakim vspehom, to temveč, ker otroci še ne znajo brati teksta. A po ravno omenjeni metodi je poduk petja tudi v prvem razredu na pravem mestu. Tem šolarjem je vse novo in mično, niso še razvajeni. Veselje jim bode delal en sam glas, ki ga bodo smeli v šoli zapeti. Ako učitelj še v besedi in z obrazom kaže, kako imeniten je poduk petja, gotov si bodi verlega napredka.

Kako krivo je tedaj, ako se kar v začetku pojó pesmice, ki morda imajo v sebi težke intervale in razen diatoničnih pogosto še druge slučajne polglase.

Otroci morajo že dolgo dolgo pevati, preden se jim kaj pové o \flat in \sharp . Diatonični glasovi morajo se popolnem vkoreniniti, ter pevcem postati druga natora, potem še-le smemo stopiti pred nje s kromatiko. Učiteljeva skerb mora tedaj biti, iz pevskih knjižic zbrati take pesmi, ki so gledé navedene točke primerne zmožnosti pevcev. Kdor kar po versti pesnice vadi, ta si sam podpiše ubožni list.

Ker se v šoli navadno enoglasno poje, ne sme pesen ali vaja previsoko stavljena biti, a tudi ne prenizko. Pravilne meje so od **a** v mali oktavi

() do **f** v dvakrat čertani oktavi (). Zelo napačno je

tudi, otrokom prepustiti intonacijo, ker navadno bodo previsoko začeli, da jim ne bo moči shajati. Iz takih šol, zlasti če se to redno godi (kar se tú pa tam res godi), in učitelj nima uma za piano-petje, iz tacih šol, rečem, prihajajo same pokveke na glasu. Intonacija mora biti previdna in otroški zmožnosti primerna. Še učitelju dá premišljati; kakó se more otrokom prepuščati?

Tudi se zgodi v pevskih šolah, da otroci ne ostanejo zvesti prvi intonaciji, ampak med pevanjem padajo z glasom. Kje je uzrok? Pervi je ta, da njihovi glasi niso še dosti izolikani; prezgodaj se je s pesnimi pričelo. O koliko se včasih učitelji trudijo, da navadijo učence nekoliko pesmic za šolske slovesnosti, za slučaj nadzorovanja, za parado. Bi li ne bilo pametneje vokalizirati, intervale vaditi, glas dinamično izobraževati itd. Profesor Böhm pravi: „Pojmo le malo, pa bolj teorijo podučujmo, potem bo vstreženo zdravju in znanosti.“ — Reklo se mi je že: „Kaj bomo s teorijo; otroci naj se navadijo kopico poštenih pesmic, da ne bodo se poprijeli kvantarskih“. Počasi gospoda! Ako se otroci res s trudom navadijo recimo dvajset pesmi, koliko so napredovali v pevski umetnosti? Prav nič; na tisti stopnji so, nego prej. S časom te pesmi pozabijo, ko so odrasli, zdé se jim nekatere preotročje in tak poduk je brez koristi za bodočnost. Nemeč ga imenuje: „Vogelorgel-Methode“, „Abrichterei“, in bolje se ne dá zaznamovati. V današnjem času, ko se napredek tako gosto povdarja, ko nam beseda „rationel“ čestokrat na uho vdarja, — v tem času vendar ne podučujmo petja tako iracionalno, ampak napredujmo v resnici in poslužujmo se novih pridobitev na glasbenem polji. — Uzroka temu pešanju glasov iščimo pa še drugej. Naša dolžnost je, vse učence preiskati gledé njih pevskega organa. Je kdo res terdih ušes, ali nima še zmožnosti v gerlu, nikar se ne delajmo norce iz njega; ravnajmo lepo ž njim in potolažimo ga, da se bo s časoma vse podalo, naj le pridno posluša, poje naj pa zdaj še ne. Mene skušnja uči, da se takim v teku par let sluh zboljša in morebiti jih med sto ni treh, ki bi neposlušni ostali. Tudi ne smejo peti tisti, ki so se prehladili, in se le sè silo glasiti zamorejo. Niti se sme peti po telovadski uri, ali celo med taisto. Kdor prehlajenim, ali vtrujenim peti velevala, morda celo uro, ta je zatiralec pevskih in sapnih organov. — In kaj čem reči o mutaciji, o kateri si največ pevcev glas ubije? Hinc illae lacrymae! Odtodi toliko pevskih pokvek! Med mutacijo najbolje, da se kar nič ne poje, ali pa le toliko, da človek iz vaje ne pride. Peti pa se sme le tiho, le s tistimi glasovi, ki se dajo z lahka doseči, nikdar pa v koro z drugimi pevci. Mutacija pride pri dečkih navadno v letih od 14 do 16.

Človek bi mislil včasih, deček je hripav, a v resnici spreminja glas. Kolike previdnosti je tedaj treba in pogostega poskušanja s posamnimi pevci.

Dobro je, da se petje učencev z goslimi spremlja. A zadnji čas se je priljubil harmonij. Gotovo bi bilo bolje, šoli preskerbeti harmonij za 80 do 100 gld., nego marsikak drug in drag šolski pripomoček, ki poduk prav malo pospešuje.

Gledé teksta mora biti učitelj prav zbirčen. Nekteri imajo navado, izbirati le take pesmi, ki imajo kaj pikantnega, sličnoglasnega, (onomato-poetičnega, včasih tudi burkastega) v sebi, n. pr. od mlatičev „pikapok“, od kukavice „kuku“ itd. Res je velika zasluga skladateljev, da s takimi kiticami pesmici dajo ljubeznjiv obraz, vendar kar hočem reči, je to, da naj učitelj s takimi teksti otroke tako ne „scerklja“, ker potem do resnejših pesmi nimajo nikakega veselja. Take razvedrivne pesmi naj bodo bolj plačilo za vstrajnost v teoretičnih vajah. Sploh pa pogrešam v ljudski šoli duhovnih ali cerkvenih pesem. Se vè, v današnjem času, ko šola ne čuti več potrebe, tolikanj opirati se na sv. vero, ne briga se tudi tolikanj za sveto glasbo. Vendar to se pravi glasbi meje postaviti, njej, ki je svojina vseh narodov, bodi-si katere koli vere ali politične barve. Zatoraj bi bilo barbarično, zanemarjati duhovno ali cerkveno glasbo, ki nam podaja najkrasnejše umotvore. Kar je dobrega in lepega, sprejmimo in gojimo, naj pride, od koder hoče. Kakor bi nam hudó delo, ako bi se o priliki nove izdaje slovenskih beril izpustile svetopisemske pripovedke, ki knjigam dajejo katoliški značaj, tako serčno želimo, da bi pesniške zbirke poslej donesle tudi peščico cerkvenih pesmi najlozjega sloga, katere bi se morebiti pri šolski sv. maši, recimo enkrat na teden, pevale, in gotovo veliko pripomogle k vzbujenji verskega čuta pri otrocih in odraslih.

To so nekatere točke, ki jih gg. pevskim učiteljem prav toplo priporočam v premislek. Od vsake bi se dalo napisati toliko, kolikor je tú od vsih vkup, a čas mi tega ne dopušča. Terdno je pa moje prepričanje, da pride enkrat čas, ko se bode pomen glasbe in posebno petja za izrejo in izoliko mladosti bolje spoznal, nego danes, in da bodo načela zdrave pedagogike tudi kedaj zavladale v pevskem poduku na naših ljudskih šolah.

P. H. Saffner

D o p i s i.

Iz Vojnika. (Poskus pevske šole.) Da si smo vsi prepričani, da tirja cerkveno petje, tudi na naj nižji stopinji, šolskega poduka, se vendar pri nas skoro da nihče tega dela ne loti. Duhovniki niso zmožni, organisti se ne upajo: in tako nam ležijo vse lepe skladbe mertve na papirji. To mi ni dalo miru — čakal sem dolgo; slednjič začnem sam, kot muzikalen lajik, v petji podučevati: in tu imate moje poročilo.

Začeli smo pevsko šolo z letošnjim novim letom; oglasilo se je 24 odraščanih fantov in deklet kmečkega stanu. Nekaj jih je odpadlo. Zdaj šteje naš pevski zbor: 7 sopranov, 4 alte, 4 tenore in 4 base. Meseca januarja in februarja smo se učili po 3krat na teden. Od marcija počenši le ob nedeljah po večernicah. V tem kratkem času pa smo se celo pravilno po notah naučili 20 čveteroglasnih, deloma jako težkih pesem. Mi pojemo n. pr. Foerster-jevo mašo in honorem s. Caeciliae, Regina coeli laetare, rezponzorije, pange lingua od Jaspers-a itd. Gotovo lep vspeh za novince. Glasovi seveda so še rodi in negotovi vlasti pri tenoristih, pa vsakako se značaj slednje pesmi toliko jasno in čisto izrazi, da ga razumè izobražen poslušalec.

In kaj pravijo ljudje k temu? Sternijo ter se čudjejo.

Štirikrat le smo peli očitno — in zmaga je po večem naša.

Naše pesmi so resne in svete; mi je skušamo pobožno peti ter pri poslušalcih tudi pobožnost vzbuditi. V koliko da dosežemo ta namen, ne vem; pa eno je istina, da se sè petjem ne igramo. Poslušalo nas je vse rado, starega duhovnika je „Tantum ergo“ od Ett-a celo do solz ganil. Nikdo še ni rekel, da bi takošno petje ne bilo za cerkev. S takim začetkom smemo biti jako zadovoljni.

Kako pak se učimo?

a) Mi stojimo celo določno na tleh kerščanske pobožnosti; mi hočemo s petjem Boga častiti ter si štejejo v dolžnost, Bogu ta dar prinašati. Slednja ura se začenja ter končeva s kratko molitvico na čast sv. Ceciliji; in med podukom se pogostem to stališče povdarja in razlaga.

Tako je bilo mogoče pridne, kerščansko-poštene dekleta in fante zbrati ter je obdržati. Iz tega vzroka se ni dalo z gosposkimi osebami nič opraviti; imajo sicer lepe glasove ter tudi veselje — pa manjka jim pobožne ponižnosti. V cecilijanski šoli pa mora pevovodja se podvreči cerkvenim določbam, pevci pa njemu — to pak je dejanje kerščanske ponižnosti.

Tej ponižnej pokorščini se imamo naj več zahvaliti, da smo kaj dosegli.

b) Naša metoda je celo priprosta. Navadni pevski abecedniki (Foerster, Lučovnik) so sicer pravilno dobro spisani — pa predolgi. Zamorejo se le v takih šolah rabiti, kder so učenci prisiljeni se učiti v ljudskih šolah.

Kedar se pa odraščeni v prostovoljnih urah podučujejo — ne morem od njih pričakovati, da bi se učili mertve š kale po cele mesece — in tu ali tam kako pesmico za nameček. V drugem mesecu mi gotovo vsi zbežijo. Oni se hočejo v naglem kaj naučiti. Naj boljša metoda ker naj bolj hitra, je francoska sè številkami; pa meni še ni dosti znana. In tudi naše pesmi so pisane z notami pa ne sè številkami. Tu naletim v cecilijinem katalogu št. 385 na „Stehle, Kleines Sangerbrevier“, Regensburg, 90 fr. — si naročim knjižico ter najdem v njej jako praktično metodo. Stehle združi metodo s številkami sè sistemo čertino (Ziffern-Methode, vereinigt mit dem Linienstern). On ima eno dur-škalo: do re mi fa sol la si do, in eno naravno mol-škalo: la si do re mi fa.

Slednja pesem ima en poglavitn glas (do): od tega se šteje gori in doli. Vsak glas naše linealne sisteme more biti do re mi fa itd. Če gre n. p. pesen v C-dur je **c do, f fa, a la** itd. V D-dur je **do d, re e, mi fis** itd. Znanstveno rečeno: Stehle-jeva metoda sloni na relativni visokosti glasov; naša linealna pa na absolutni. In to je za prvi poduk jako važno. Jaz že pojem dobrih 20 let, pa ne vem, če zadenem absolutno visokost glasú **a**. Ako pa pojem pesem v **f**, vem prav dobro od **f** najti terco **a**. Jaz grem gori po skali: do re mi, f, g, a.

Naj postavim tu sem v pojasnilo dva izgleda: Glasb. II., št. 15, „Jesu dulcis memoria“.

Ta pesen je pisana v F-dur-u; to nam zadostuje, F je za nas prvi glas (do), od ktereга si bomo druge po naravni škali poiskali. Po Stehle-ju bi se pesem tako-le pisala:

Sopran: mi mi - sol la sol fa mi

do

Alt: do do do - - - si do

Je - su dul - cis me - mo - ri - a

Tenor: sol - - - fa mi re sol sol

do

Bas: do - - mi fa sol sol do.

Drugi izgled: Glasbenik I., št. 2, pesem od rožnega venca. *

Ta pesem gre v G-mol-u. G-mol je paralelni ton od B-dur-a. Mi toraj potrebujemo temeljni ton **b**; ter bodemo od njega nazaj gredé (do si la) našli na šestej stopnji **g**.

Po Stehle-ju pišemo in beremo tako:

Sopran: la - - si - do re do

do

Alt: mi - - sol - - re mi
An-gel Ma - ri - jo po - ča - sti

Tenor: do - - re - do si do

do Bas: la - - sol - mi sol do.

Po tem navodu smo zamogli že v četerti uri Foerster-jeve responzorije četveroglasno peti. Pevce se uri v eni škali (on solmizuje); ako jo zna, si poišče na konkretni pesmi dotični glas, ne gledé ali ima pesem mnogo ali malo zvišalcev (♯) in znižalcev (♭). Ako solmizujem F-dur škalo, je čista kvarta vedno **b**; moj učenec tega sicer ne ve; on le poje: do — fa (f — b) pa jo dobro zadene. V Es-duru je **b** velika kvinta; tega učenec zopet ne ve; on le poje od Es (do) peti glas (sol) pa ima pravi **b**.

Po lastni skušnji smem to metodo vsem pevovodjem prav gorko priporočiti. Ona ima še to prednost, da pripravlja pot do koralnega petja. Tudi mislim, ne bo pretežko, od te metode sčasoma preiti do Guidonove linealne zisteme.

c) Ako se hoče v cerkvenem petju kaj stalnega doseči, morata duhovnik in organist združeno delati. Drug brez drugega ne bosta veliko, zlasti za dalj časa ne, kaj posebnega opravila. Za ene rame je preveč dela. Duhovnik mora nadzorovati ter delo posvečevati, ako ni organist zelo sposoben, bo moral duhovnik celo tehnično stran na svojo skerb vzeti. Po tem — ako podpirata drug drugega — je še treba angeljske poterpežljivosti in svetniške gorečnosti, da se kaj opravi.

Cecilijanske skladbe so presvete in prelepe za sedanjo uho. Ako pa so pevci tako dolgo zderžali, da so začeli sami lepoto skladbe spoznavati, — potem se za pesem vnamejo ter ne odstopijo. V letošnji strašni zimi so mi redoma vsi hodili k pevskeemu poduku, nekteri po dobro uro daleč. To je veselje za pevovodjo.

Pervi korak je storjen, težave pozabljene in ledina razvrana; ergo: hallelujah!

Na Dunaji, 19. aprila. — Veliki teden na Dunaji! To Vam je naglo spreobrenje lahkoživih Bečanov, kakor prebivalcev v drugem starem Beču, v ogromnih Ninivah, ko jim je prerok Jona božjo šibo napovedaval! Od cerkve do cerkve vidiš hitevati cele trupe v černo obleko zavutih gospá in gospíc z lepo vezanimi molitvenimi knjigami (če je tudi katera prištuljena judinja vmes, nič ne dé — to je dunajska moda), med njimi celó mnogo „nobel“ gospodov, nekateri, da bi se križanemu Izveličarju pomolili, drugi cerkvene žalostinke poslušali, tretji okusno napravljene božje grobove ogledavali, četerti iz navade ali znane dunajske radovednosti itd. Cerkev, čez leto navadno prazne, se zdaj polné razno-verstnih, nikdar ne opaženih obiskovalcev. Kaj je vzrok tako naglemu preobratu in pre-obrazu? — Resnoba in veličastvo svetih obredov, s katerimi sv. cerkev svojim vernim skrivnosti našega odrešenja veliki teden predstavlja, gotovo na vsakega kristjana več ali manje vpliva, ali v tej svetovni „musikopoli“, kder se vsaki dan po desetine raznih koncertov po časnikih in plakatih anoncira, verhu tega še muzika, bodi-si posvetna ili cerkvena, vsakega le količkaj izobraženega v prvi versti zanima. V Beču Vam vse noč in dan raja in muzicira, od naj grobejšega muzikanta, ki v vežah in prehodih svoj „leierkasten“ goni, nadaljevaje po tem pri onih gledé oseb in instrumentov čudno sestavljenih „kapelah“

v tako zvanem „Wurstl-Prater-ji“ in divje, brez takta godéčih ciganskih muzikantih — do najvišjih in tehnično najdoveršenejših muzikalnih produkcij v koncertih, svetnih in duhovnih, akademijah, operah itd.

Da, gledé komoditete, zabave, muzike veljá o Beču znani izrek: „Eš gißt nur a Raiferstätt, eš gißt nur a Bien“. Ni moj namen, dragi bralec, popisovati in kritikovati dunajsko posvetno muziko, katero o priložnosti, kadar Dunaj obišeš, slišati nikdar nikar ne zamudi, nego poročati Ti hočem najnovejše prikazni na cerkveno-glasbenem polji, katerim se posebna važnost za cecilijansko idejo ne dá odrekati. Prej pa nekaj o tukajšnjem velikotedenskem petji.

Na tem zloglasnem Dunaji, kder se cerkvene rubrike, posebno cerkveno petje zavedajoče ne samo na kornu, ampak tudi pred altarjem ignorirajo — se veliki teden še precej spoštujejo in deržé. Poje se vsaj to, kar je predpisano. Forma je tu res — a duhá manjka. Antifone in psalmi matutina se lajsajo (večidel na kornu) kakor drugod. Lamentacije pa se v raznih cerkvah različno pojó; večidel „lamentirajo“ ženski (!) ili možki soli sè spremljevanjem harmonija, tu in tam v kvartetu, nekje se po versticah menja kvartet s solom, drugod zopet alfabetne besede pojó v kvartetu, verstice pa solo brez spremljevanja. — Responzoriji se nikdar ne pojó koralni, nego harmonizirani — se vé da od modernih mojstrov. Tu mimogredé omenjam, da nikakor ne tíče ženski Jeremijeve lamentacije popevati. Tak ženski solo je kdaj res sentimentalen, in morda mnogo radovednežev privabi v cerkev — a nikdar pristojen in efekten; kajti kako more ženski nežni glas možko, globoko, orjaško prerokovo žalost in bol izraziti? Najbolj pa me je osupnilo, zaslišavši pri sv. Štefanu po končanih psalmih nokturna ženski glas zapeti verzikel: „In pace in idipsam“. No, morda pridemo sčasoma do tega, da ne bode treba duhovnu pri altarji zapeti „Dominus vobiscum“, nego da ga bode kak solist ali solistica na kornu zavezgolela! Tako je, če se kornu preveč oblasti v cerkvi pusti.

Benediktus in Miserere poje navadno kor eno verstico figuralno, drugo pa duhovni pri altarji enoglasno pojejo ali recitirajo. Sploh se po dunajskih cerkvah, izvzemši v nekterih točkah cerkev „am Hof“, jezuitsko cerkev (kder pojó ogerski bogoslovci) in dvorno kapelo, poje tudi veliki teden le po najnovejšem kopitu, pravega strogo cerkvenega ali koralnega petja ni slišati.

Bogata literatura cerkvenih skladateljev, starih in novih, se vedé in nevedé ignorira, cecilijanska muzika ne more še na tukajšnjih repertoarih dobiti domovinske pravice, in če se tu pa tam kak stari klasik zaradi varijacije ali pevske baharije producira — se ga po modernem žaga brez smisla, brez duha. Od kar se je teatralna lascivnost, nejevera, liberalizem tudi na cerkveni kor vrnil, se je tudi tradicija častivrednega starega petja izgubila in tako je prišlo, da so nam stari skladatelji iz onega pobožnega veka nerazumljivi, in da najbolje izšolana pevska društva pri njih ničesar ne opravijo. Veliki četertek je v tukajšnji italijanski cerkvi (kder se navadno pred mnogobrojnim občinstvom vsaki veliki teden tako zvana „trauermusik“ producira) pela dunajska pevska akademija (Wiener Singakademie) krasno Stabat mater od Astorge — ali kakó! Tukajšnji cecilijanski list je kratko a dobro sodbo izrekel o tem petji: „Sold' überstürzte Tempi verträgt vielerleidy eine Offenbach'sche Operette, aber niemals eine so erhabene und tiefgedachte Composition, wie Astorga's berühmtes Stabat!“

Tem zanimivejše in znamenitejše za „musica sacra“ pa so bile produkcije **Liszt**-ovih maš, katere so se veliki teden v cerkvah in zunaj cerkve versile. Veliki vtorek se je v prvem izvenrednem koncertu glasboljubov pod osebnim vodstvom Liszt-ovim producerala njega maša „Missa quatuor vocum concinente organo“; v cerkvi „am Hof“ se je pela pod izverstnim cecilijanskim vodji prof. Böhm-om neka druga Liszt-ova vokalna maša, in velikonočni ponedeljek je dvorna kapela vpričo navzočega Liszt-a prednašala njegovo imenitno orkestralno mašo „Krönungsmesse“. Te nove zvezde na cerkveno-glasbenem nebu je vže treba malo bolje si ogledati!

Izmed mnogobrojnih sedanjih glasbenih korifejev imamo cecilijanci dva, katere sta gledé cerkvene glasbe popolnoma na naši strani, in ta sta — Liszt in Richard Wagner.

*To je nam 'Lektio'!
ki jo Helauer
ne samo zornu
ampak d'akti
vrtaki glasov!*

Resno religiozni in genijalni Liszt je v prvih in starejših svojih cerkvenih skladbah, za orkester zloženih še zmerom na oni liniji, kakor njegovi sodobniki. Njegova „Graner-Messe“ ima še dramatični stil, kakor Beethoven-ove maše. V „Krönungsmesse“ orkester še vedno veliko rolo igra, petje preveč prevlada (n. pr. v Benediktus-u), — vendar je muzika tu vže bolj omejena, zbrana. Ta maša je res mejnik onega cerkveno-glasbenega polja, kterega je Liszt-ov genij kot edino pravega spoznal i se ga za naprej poprijel. Tej „Krönungsmesse“ sledeče maše so vokalne in vže boljše v koralnem duhu pisane, skoz in skoz visoko poetične in globoko občutene, zatorej tudi velikega vtisa. Sicer piše Vaterlandov podlistikar v 99. št. t. l., da se tem mašam nekaka monotonija ne dá odrekati in da so v primeri umetni orkestralni „Krönungsmesse“ premalo efektne. Kdor je preveč navajen na maše z orkestrom, ta bode tudi pri Liszt-ovih najboljih vokalnih mašah pogrešal instrumentov, ktere Liszt v resnici mojstersko zna rabiti. Ali glavnega efekta ne daja par pavek ali bobnov (katere sem pri „Krönungsmesse“ v dvorni kapeli razsajati slišal) — nego krepki akordi in primerno spremljevanje na orgljah. Treba je tu in tam orglje ustaviti in petja ne spremljevati, na primernih mestih pa s pedalom pritisniti ali če je treba s polnimi orgljami igrati — in imeli bodeite prekrasno varijacijo in velikanski vtis. Na ta način so pisane nekatere cecilijanske maše n. pr. Piel-ove, Witt-ove, in ta metoda se mi je tudi pri Liszt-ovi vokalni maši, katero so peli v cerkvi „am Hof“, prikazala. Torej tudi z vokalno skladbo in brez instrumentov se dá veliki umetnostni vtis napraviti, samó če se zna človeški glas in orglje, ta najiminennejši instrument, umno in strokovnjaško rabiti. Rečem Vam, da je náme Liszt-ova vokalna maša večji utis napravila ko njegova res umetno izpeljana in v instrumentalizaciji doveršena „Krönungsmesse“. Izmed vseh delov Liszt-ovih maš se pa njegov popolnoma liturgičen credo najboljše odlikuje. V „Krönungsmesse“ n. pr. prevlada večidel orkester — ali credo je unisono-koralen brez kacega spremljevanja in se v 6 minutah recitendo spóje. V resnici o sedanjih Liszt-ovi cerkveni muziki in posebno o njegovem credo velja izrek Vaterlandovega podlistikarja: „Der musikalische Charakter, der aus diesem Geiste hervorgeht, ist der der Keuschheit und Enthaltfamkeit“.

Bog daj, da bi ta glasbeni velikan cerkveno-glasbeno literaturo obogatil, orkestru odkazal mu primerne meje, in tedaj smemo upati, da bodo tudi dunajski cerkveni dirigenti vže zarad novosti in spoštovanja do Liszt-a, te prve orkestral-simfonične moči našega časa, njegove skladbe v svoj repertoar uvedli.

Liszt-ova musica sacra zamore delati pot cecilijanski ideji v viših krogih. Zatò pa tudi tukajšnji cecilijanski listi „Wiener Blätter“ z nenavadnim veseljem in s popolno pravico pozdravljajo te nove plodove Liszt-ove muze, rekoč, da se Palestrinini dnevi vračajo v čerstem, pomladnem življenji, komentirajo in prosljavljajo njegove vokalne maše, se klanjajo temu zmerom više se vzpenjajočemu in pri tem zmerom globokeje segajočemu velikanu itd. S kratka, če zamore kdo reformirati dunajsko slaboglasno cerkveno muziko — je ta abbé dr. Fr. Liszt.

S. Sedey

Razne reči.

— Českí cerkveni glasbenik „Cyrill“ piše, kako lepo da se goji cerkveno petje v duhovšnici olomuški, in med drugim to, da se je gledé na dosedanje skušnje začetkom šolskega leta uredila pevska šola po novem načinu. Gg. bogoslovci se delé v 4 razrede po njihovih zmožnostih. V 1. razr. so oni, ki so na novo vstopili, in se učé začetnih pevskih vodil ter vadijo cerkv. himnov in psalmov. V 2. oddelku se tvarina pravega oddelka ponavlja in nadaljuje. K 3. oddelku pripadajo že bolj izurjeni pevci, ki se učé maš, motetov i. dr. V 4. oddelku se pa podučujejo bogoslovci 4. leta v mašniškem petji za službo božjo. Pevci 3. oddelka so se naučili že 5 latinskih maš in 2 requiem-a, ki jih pojejo (maše ob večjih praznikih) v dominikanski cerkvi strogo po cerkvenih pravilih in navodu č. o. Křížkovskega, kapelnika v tamošnji stolni cerkvi. Cerkv.-glasbeni arhiv, že zdaj bogat, vedno bolj narašča po posebni radodarnosti č. g. vodije, ki je sveti glasbi iskreni gojitelj in podpornik.

— Na Dunaji je 13. sušca umerl vodija glasbe pri cerkvi sv. Karola, g. Jos. Rupprecht, 81 let star. Opravljal je to službo 53 let in bil zadnji izmed onih 12 umetnikov, ki so Beethovena k pogrebu nesli. Velika množica prijateljev glasbe je mnogo zasluženega moža spremljalo na pokopališče. R. I. P.

— Kralj saksonski je odlikoval slovečega umetnika J. G. E. Stehle-ja, stolnega kapelnika, za njegove zasluge za cerkveno glasbo z vitežkim Albrehtovim redom II. verste. Stehle je bil o 25letnici kraljeve poroke zložil ter kralju in kraljici posvetil prekrasno „Missa jubilai solemnis“.

— Amerikanski časnik „Towa“ poroča v listu 22. jan. t. l.: „da je pred nekoliko meseci preč. g. škof J. Hennessy v svoji stolnici vpeljal gregorijanski koral, katerega vodita „dva gg. bogoslovca“. Tudi v Ameriki napredek!

— Od več strani že smo bili vprašani, kje bi se dobili dobri harmoniji in tudi po nizki ceni. Kar se tiče nizke cene, opozorujemo na firmo „Matth. Bauer, k. k. Hof-Harmonium-Fabrikant in Wien, Kaiserstr. Nr. 20, ki prodaja harmonije od 55 gl. naprej; gledé elegantnosti, lepega glasu in terdnote bi nasvetovali amerikanske harmonije firme „Peloubet, Pelton & Co.“ v New-York-u, ki se morejo dobiti pri g. Seb. Obermeier-ju, stolnemu tenoristu in hišniku cerkv.-glasbene šole v Ratisboni (na Bavarskem) po 200—800 mark. — Harmonij s pedalom velja 800 mark.

— Zadnja številka „Kirchenchor“-a s pohvalo omenja skladbe g. A. Foerster-ja. O maši in hon. s. Caeciliae pravi, da se v cerkv.-glasb. literaturi lahkega stila lepo odlikuje in da je kaj pripravna, mlade zbere privaditi umetne glasbe.

— Die Aufgabe des Gefanges beim hl. Opfer an der „Missa in hon. s. Joannis Chrys.“ von Fr. Könen, prattisch dargelegt von P. Höveler, Kaplan an St. Kunibert in Köln. Düsseldorf, bei E. Schwann, 50 Pfennige. — Že naslov kaže, da so v tej brošuri posamezni deli sv. maše razlagani, ter da se potem vsak oddelek Könen-ove maše poje. To vse skupaj je nekaka glavna skušnja, pri kateri imajo pevci kompozicijo tehnično že popolnoma v svoji oblasti, ki se pa vendar z razlaganjem še bolj vpeljati morajo v duha cerkvenega petja in službe božje. In to je tudi neobhodno potrebno. Kadar so pevci za cerkv. zbor pridobljeni, treba jih ne samo tehnično, temuč tudi religiozno izobraziti. — Dobro bi bilo, da bi imel to knjižico vsak duhovni pastir in vsak vodija cerkv. petja v rokah. Tako bi morali delati, tako razlagati, tako pri skušnjah Introitus, Grad. Off. Comm. razkladati, tako serca pevcev in poslušalcev ogrevati, tako jih pridobivati za liturgijo in njenega duha, da zopet, kakor v prvih kerš. vekih, služba božja ob praznikih postane glavna naloga, prva skerb vsacega kristijana.

Oglasnik.

Da vstrežemo tudi želji možko-glasnih cerkv. zborov, priporočamo:

J. Schweitzer, **mašo v C-dur** za 4 možke glasove, pri Herder-ji v Freiburgu. Ta maša je sprejeta v katalog obč. Cec. društva; da je priljubljena, kaže njen II. natis. Sme se tudi imenovati vredna sv. kraja, priprosta, prav lahka, sploh, kakor pravijo, hvaležna skladba. V glorijski bi vendar ne škodoval počasni tempo, nego ga je skladatelj zaznamoval.

☛ Pri tej priliki naj izrazimo tudi mi svojo željo. Radi bi poročali na tem mestu o novih domačih skladbah in dobre tudi priporočali svojim bralcem. A, da to moremo storiti, potrebujemo ali zanesljive kritike, ali pa, da se nam pošlje na ogled in v presojevanje skladba sama.

Popravek. V zadnji, 4. številki „Cerkv. glasbenika“ se je vrnila pomota, ki zamore pomen kaziti. Stran 29., 6. versta od spodaj moralo bi stati „strokovnjaško“, a ne „strokovnjakov“.

Pridana je listu 5. številki priloga.

Odgovorni vrednik lista **Janez Grjezdá.** — Odgovorni vrednik muzik. priloge **Anton Foerster.**
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.